

ZDAJ PIDEJO FARMARJI NA VRSTO

Tovarnarji in bankirji in železniški interesi so bili že na vrsti. — Zanje so že bile določene cene.

Washington, D. C. — Senator Shipstead pravi, da so železniške družbe, banke in tovarnarji bili že na vrsti, da so bili deležni izrednega privilegija vladnega določanja cen, zato so zdaj na vrsti farmarji. Senator se je tako izrazil, ko je predložil svoje predlogo, po kateri vlada določi cene za poljske pridelke. On odgovarja na argumente za colnino, ki jih je predsednik izrekel v svojem govoru v Chicagu, in na argumente v predsednikovi poslanici.

On pravi, da ta predloga ne povzroči drugega, kakor da uvede za poljedelstvo še dolgo časa uveden princip javnih smernic — t. j. javnih smernic, po katerih se ustanovi državna ali zvezna vladna komisija za določanje cen v transportaciji, telefonski službi, službi za električno razsvetljavo in cestno-železniški službi. Ta princip je tudi v zakonu za zvezno rezervno banko, ki daje federalnim rezervnim bankam moč za diskontiranje obrestne mere, ceno denarja in kredita, ki so potrebna za poljedelstvo in industrijo. Ta princip je tudi v zakonu, ki je ustvaril colnino, ki jo določa komisija, ki si sloni na različni produkcijskih stroških doma in na tujem. S tem seveda odpravlja tujezemsko konkurenco, tovarnarje pa dovoljuje, da določijo ameriško ceno.

Namen te predloge je, je nadaljeval senator, da se določijo cene za ameriškega farmarja, da se bo nabajal v takem položaju, kot druge industrije. To sledi že zdavnaj udomaćenemu izrednemu privilegiju razrednega zakonodajnega programa. Ker so se te smernice že zdavnaj udomaćile, jih moramo izvesti do konca. Ravnanje moramo enako z vsako industrijo, ali pa moramo odpraviti te smernice. Preklatici moramo posebne privilegije, ki smo jih dali transportaciji, industriji in bankirstvu.

Poljedelski svet v Minnesoti je podal izjavo, v kateri pravi, da je Coolidgeva poslanica zelo razočarala farmarje po zapadu in da jo bodo farmarji smatrali za odklonitev vseh obljub, ki so bile na Coolidgevi platformi leta 1924.

Shipstead pravi, da se zrcalijo v njegovi izjavi želje 200.000 volilcev v Minnesoti. O tem se je prepričal, ko je bil poleti na govorniški turi, ki se je raztezala krizem države. Časniki na deželi, so bili lani še nasprotni njegovemu stališču, letos so pa zanj bolj sprejemljivi. Letos so približno veliki komentarjev, ki so bili naklonjeni njegovemu stališču, posebno pa, da se določijo cene za poljske pridelke. Kajti če so železniške družbe in druge korporacije deležne tega izrednega privilegija, zakaj ne bi ga bili tudi farmarji.

Shipsteadova predloga določa, da bo odmerno ceno določala od vladne korporacije za izvoz. Ako kljub temu ne bo farmer prejel priličnega dohodka, tedaj se za podlago proračuna vzame vrednost lastnine, ki se potrebuje za produkcijo.

Abdel Krim sprejme francoske pogoje?

Tangier, Maroko, 12. dec. — Neuradno poročajo, da je Abdel Krim, vodja rebelnih Rifljancev, te dni privatno konferiral s francoskim mirovnim odposlancem in pokazal voljo, da sprejme mirovne pogoje Francije za bazo pogajanja, odločno pa odklanja vsako pogajanje s Španijo toliko časa, dokler Španci ne izpraznijo Tetuana.

Pregled dnevnih dogodkov AMERIKA.

Senator Shipstead se je potegnil za farmarje v senatu. Poročilo v senatu o pronajdenih nerednostih pri plačevanju davka. Nezadovoljne farmarje osrečujejo s slavospevi prosperiteti. Haitsko vprašanje pred senatom.

Iz rudnika v Birminghamu, Ala., so potegnili dozaj 53 milijev. Skrita propaganda za znižanje delavske mezde.

PO SVETU.

Liga narodov mogoče dobi mednarodno armado. Mussolini: Italija se pripravlja na vojno. Japonce mika okupacija Mandžurije. Sovjeti so pripravljene sodelovati s Coolidge pri razorožitvi. Najdbe francoske in ameriške ekspedicije v Sahari.

Te vrste pesnice se samo lepe slišijo

Farmarjem pa ne pomagajo nič. — Take pesnice le potrdijo, da so tukaj res trdi časi za farmarje.

Chicago, Ill. — Kadar nastajajo trdi časi za delavce ali farmarje, tedaj nastopajo ljudje, ki delavcem in farmarjem pojejo pesnice o prihodu dobrih časov. To se ponavlja tako redno, da so delavci in farmarji že tako vajeni takih uspavaških pesmic, kot berac mraza.

Pred oglaševalnim odtokom Ameriške farmske federacije je nastopil C. L. Burlingham, urednik živinorejskega lista "Breeder's Gazette", pri obedu, ki se je vršil v prostorih Čikaškega trgovskega društva v La Salle-ovem hotelu.

Ta Burlingham je trdil, da bančni bankroti v koruznem pasu niso velikega pomena. Menil je, da banke v Iowi niso bankrotirale letošnjo jesen, ampak so pred tremi ali štirimi leti.

Seveda farmarji v koruznem pasu pojejo popolnoma drugo pesmico, kot ta Burlingham. Pa tudi dnevne vesti v dnevnih slikajo položaj v koruznem pasu v popolnoma drugi luči.

Ta Burlingham se tudi prav nič ne vzemirja zaradi cen za poljske pridelke. Menil je, da so farmarji v letu 1924 krmili svojo živino s koruzo, ki je bila po visoki ceni, letos jo pa krmijo s koruzo, ki ima nizko ceno. Cene za poljske pridelke se postajajo zopet visoke. Še nikdar niso bili poljedelci tako procvitajoči, kot so dandanes. To zadnje mu je povedal neki živinorejec. Končno je še trdil, da so cene za poljske pridelke za pet odstotkov višje, kot so bile lani, ki ni bilo slabo leto.

Ko je izblebela svojo pesnico o dobrih časih za farmarje, je u molknil.

Ampak ta pesmica ne bo rešila farmarjev v koruznem pasu trdih časov, pa tudi ne bo u molknila njih godrnjanja.

ROPARJI USTRELILI "BUTLEGARJA".

Nastopili so v vlogi prohibicijskih detektivov.

Chicago, Ill. — Louis Renoux je sedel s svojo ženo in dvema gostoma v kuhinji, ko sta vstopila dva roparja in se izjavila, da sta prohibicijska detektiva. Na mizi je bilo precej vina in piva. Zahtevala sta podkupnino. Renoux je odgovoril, da jima ne da ničesar. Roparja sta potegnili samokrese in sta pričela streljati po žepih navzočih. Našla nista ničesar. Na to sta hotela preiskati Renouxovo ženo. Renoux ji je skočil na pomoč, in nouden izmed roparjev ga je ustrelil. Zadel ga je pod arce. Roparja sta po tem činu zbežala.

COUZENSOV ŽARKOMET JE POSVETIL

NA MELONA SO PADLI ŽARKI ZELO MOČNO.

To se je zgodilo v poročilu na senat.

Washington, D. C. — Preiskovalni odsek, kateremu predseduje senator Couzens, je predložil poročilo senatu o svojem delu. V tem poročilu je povedano, da so močne in vplivne korporacije odšle plačilo milijonov dolarjev dohodninskega davka, ker je zakladniški department jih prijel na rahlo.

Preiskava je trajala dve leti. Predloženih je veliko izjav, ki so podprte s pričami. V dveh ali treh tednih bo ta odsek povedal, kaj je pronašel.

To izprijevanje bo objavljeno v petih objavah in meče svetlobo na misterij, kako so se vršila pogajanja s Stric Samom. Ako je bil kateri davkoplačevalec pozvan, da ni plačal svojega dohodninskega davka, tedaj je mora takoj plačati. Odsek je pa pronašel, ako je davkoplačevalec bogat in ga zastopa zvedenec, tedaj najde strica Sama večinoma pripravljene, da popusti par milijonov od naloženega davka, ali da odlašajo z obravnavo, dokler rok po zakonu ne poteče, ali pa dovolijo druge usluge.

Odsekovo poročilo pravi, da se je Gulf Oil kompaniji posrečilo, da ni plačala nobenega davka, ki bi ga morala plačati. Od te kompanije je zakladniški tajnik glavni lastnik. Kompanija je plačala davek od leta 1915 do vsega leta 1919. V tem času je plačala \$590,320,444, toda kasneje se ji je vrnilo \$3,996,080. Odsekovi preiskovalci so pa dognali, da je kompanija še premalo plačala \$590,305, tako da povračilo nji znaša \$4,590,385.

Povračilo je bilo dovoljeno, ker je kompanija trdila, da je opravljena do večjega dohodka od njenih kosmatih dohodkov. Ta dohodek je bil napravljen na podlagi vrednosti olja in oljnakov. Kalifornijska Standard Oil kompanija je dobila tudi popust za \$3,378,000.

Pinchot predlaga kontrole rudnikov

Sklical je izredno zasedanje legislature, ki naj razpravi o državnih kontrolah nad antracitnimi rovi.

Harrisburg, Pa. — Gubernar Pinchot je v nedeljo zvečer sklical izredno zasedanje pennsylvanjske legislature v svrhu, da sprejme zakoni o državnem reguliranju antracitnih premovalnikov, v katerih traja stavka že 15 tednov. Legislatura se snide 13. januarja.

AMERIŠKIM BOGATINOM MANJKA SLUŽKINJ.

Washington, D. C. — Kongresnik Bloom, demokrat iz New Yorka, je v petek predlagal v poslanski zbornici, naj se izpremeni naseljeniški zakon v toliko, da naseljenke, ki so kuharice in hišne dekle, bodo izvzete iz kvote. Bloom je dejal, da je pomanjkanje služkinj in kuharic postal velik problem v Ameriki odkar je priseljevanje omejeno.

Francija apelira na Druze za mir.

Bejrut, Sirija, 12. dec. — Francoski komisar Jouvenal je naslovil na vse rebelne stranke v Siriji apel, naj odlože orožje in pošljejo zastopnike k njemu, da se razgovarjajo o avtonomiji.

Sovjeti pripravljene sodelovati s Coolidge, piše moskovski časopis

"Izvestija", uradni moskovski list, piše, da Rusija odobrava vsak korak Amerike v svrhu razorožitve.

Moskva, 12. dec. — "Izvestija", uradno glasilo sovjetrov, piše, da je sovjetska Rusija pripravljena kooperirati s predsednikom Coolidgeom pri vsakem koraku, ki ga stori v svrhu sklicanja svetovne razorožitvene konference. List komentira Coolidgeovo poslanico kongresu, ko to piše. Coolidgeovo opombo glede ruskih dolgov Ameriki je list prezrl.

Haitsko vprašanje je prišlo pred senat

Predloženi sta bili dve resoluciji.

Washington, D. C. — Senator King iz države Utah je predložil senatu dve resoluciji. V eni teh resolucij zahteva, da se pojasni, kakšne so funkcije in moč generala Johna H. Russella, vojaškega gubernorja na Haitiju glede sodelovanja volitev haitakemu ljudstvu. V drugi resoluciji pravi, da se naj ameriške čete umaknejo s Haitija.

V svoji prvi resoluciji zahteva senator King, da se predloži vsa korespondenca, ki je bila izmenjana med generalom Russellom in haitako vlado, in med katero drugo vladno agencijo in haitako vlado z oziroma na haitako posojilo, ki so ga dale ameriške banke. On vprašuje, ako je državni department instruiral Russella, da prepreči obdrževanje volitev v mesecu januarju prihodnjega leta, ali da naj se obrže sedanji haitaki uradniki v službi brez volitev. Ta vprašanja imajo namen, če je Bornova vlada marioneta, ki so jo vzpostavile ameriške vojaške sile pod poveljništvom generala Russella, dalje, da je bilo posojilo najeto v Wall Streetu z velikim dobičkom za bankirje in proti volji haitakega ljudstva.

V svoji drugi resoluciji pravi King, da so sedanji stiki med Haitijem in Združenimi državami postali nezadovoljni za Haiti in nekorištni za Združene države. Po njegovem mnenju sta to zakrivila ameriška vojaška in fiškalna kontrola Haitija. Nameni zaradi katerih je bila odrejena intervencija, so bili že zdavnaj doseženi, zdaj je pa dolžnost Združenih držav, da umakne pogodbo in da se ta izpremeni glede kontrole haitakih davčnih dohodkov po Združenih državah ali glede intervencije od strani Združenih držav v haitaki politiki.

Ta zadnja klavzula se nanaša na zvišanje klavzulo v haitaki pogodbi, po kateri je bilo mogoče ameriški vladi "ščititi" te ameriške uradnike. Pod to pretezo se je izvršilo zasedanje obeh republik Santo Domingo in Haiti.

ZENSKA BRUTALNO UMORJENA.

Morlica išče policija.

Chicago, Ill. — 23-letni Carmine Guerin se je preselil z 20-letno mrs. Louise Stultz na stanovanje mrs. Elizabeth Petersonove na Jacksonov bulevard. Dejala sta, da sta mož in žena. Tako sta živila dva tedna.

Guerin je šel kot ponavadi spat zvečer ob desetih. Zjutraj je zopet odšel ob pol šestih, kot je bila njegova navada.

Zjutraj so pa našli Stultzovo mrtvo. Zabodena je bila z velikim nožem. Rana je bila nečloveško globoka. Okoli vratu je imela tesno privito vrvice, usta pa zatlačena s sunjo. Guerin se seveda ni več vrnil.

Petersonova izjavlja, da ni ponoci slišala nobenega nemira. Policija se čudi in vprašuje, kaj je vzrok umoru? O Guerinu ni duha ne sluha, policija ga išče.

LIGA NARODOV DOBI MEDNARODNO ARMADO?

Anglija, Francija in Belgija sprejele v načelu Benešev načrt za ustanovitev ligine armade kot pogoj razoroženja.

Zeneva, 12. dec. — Velika Britanija, ki je morda na robu vojne s Turki radi mosulskega petroleja, je večerj v načelu sprejela sporazumni načrt, katerega je predložil čehoslovanski zunanji minister dr. Beneš, za ustanovitev armade lige narodov. Načrt je nekakšna garancija, katero sta zahtevali Francija in Belgija predno se izrečeta za sklicanje razorožitvene konference. Načrt je delo Belgije in male entente.

Načrt določa, da pripravljajni odbor, ki aranžira razorožitveno konferenco, ugotovi velikost, število prebivalstva, bogastvo, geografski položaj, industrijsko premoženje in velikost armade ter mornarice vseh držav, ki so v ligi narodov, nato pa pripravi listo proporcij vojaške pomoči, ki jo ima dati vsaka država za slučaj, da mora liga narodov z orožjem uveljaviti svoje ukrepe napram nepokorni državi. Na podlagi te liste bo potem razvidno v kolikem obsegu se posamezne države lahko razorože in koliko vojaštva in materiala morajo imeti za mednarodno akcijo.

Angleški zunanji minister Chamberlain ni povedal, koliko bojnih ladij in bataljonov vojaštva je Anglija voljna dati ligi, izjavil pa je, da se načeloma strinja z načrtom.

Angleško-turška afera je večerj nekoliko odnehala. Pododsek lige, ki se bavi z mosulskim problemom, se je razcepil. Švedski delegat, ki deluje za mirno rešitev vprašanja, se je izrekel za razdelitev Mosula, tako da dobe Turki in Angleži vsak polovico; ostali delegatje podpirajo zahteve Anglije. To pomeni, da ne bo soglasnega sklepa kot ga zahteva haško sodišče. Kakor momentalno izgleda, bo mosulska afera najbrž odložena na prihodnjo sejo v marcu.

Ostanki stare civilizacije v Afriki

Francoško-ameriška ekspedicija je našla v Sahari 10,000 let stare grobove.

Pariz, 12. dec. — Francoško-ameriška arheološka ekspedicija v Sahari, katero vodita prof. De Prorok in Bardley Tyrrell iz Be-loita, Wis., je odkrila v pokrajini Hogar ostanke civilizacije, ki je eksistirala pred okrog 10,000 leti v severni Afriki. Takrat je bila Saharska puščava dežela gozdov, polja in rek in cesta je vodila do obrežja Sredozemskega morja, kjer je pozneje zrastle mesto Kartaga. Ekspedicija je odkrila na malem hribočku celo skupino grobov, izdolbenih v skalo, v katerih so ležali ohranjeni okostnjaki, zraven pa razni predmeti nakitstva in kiparstva iz one starodavne dobe. V strugah posušeneh rek je tudi našla obilico kamenitega orodja in orožja, ki priča, da je bilo takratno prebivalstvo v severni Afriki v neolitni ali novokamenarski dobi industrijskega življenja.

Grobščake stoji na visoki skali iz vulkaničnega kamena. Sredi grobišča je bil grob ženske, katere nakit znači, da je bila vladarica. De Prorok meni, da je to mogoče bila kraljica Tin-Hanan, o kateri se je od roda do roda ohranilo dokaj pripovedk med afriškimi ljudstvi. De Prorok pravi, da je to odkritje najvažnejše v Afriki, ki nadkriljuje vsa egiptovska arheološka bogastva. V grobovih je bilo več predmetov iz čistega zlata in srebra.

Italija se pripravlja na vojno, ki pride v petih letih, pravi Mussolini

Vojna pride v petih ali desetih letih, zato ne smejo italijanski delavci pripravljati časa in kapitala s štrajki, je rekel diktator v zbornici.

Rim, 12. dec. — Fašistovska zbornica je večerj sprejela nov sindikalistični zakon, ki določa, da se vsi spori med delavci in delodajalci poravnajo na obveznih razsodiščih. S tem zakonom so odpravljene stayke v Italiji. Lastniki industrij so izjavili, da so zadovoljni z zakonom.

Sam Mussolini je zagovarjal zakon rekoč, da je tak zakon potreben, kajti danes pet ali deset let bo Italija lahko v vojni in takrat bo vse premoženje Italije na tehnični, zato pa mora Italija že zdaj zbirati vse svoje ekonomske sile in delavci ne smejo pripravljati časa in kapitala s stavkami. "Italija je lahko v petih ali desetih letih v vojni, če bo morda odločena za vlado ali italijanski narod, zato mora Italija že zdaj zbirati in hraniti svojo energije," je rekel Mussolini.

Japonska se pripravlja na okupacijo Mandžurije

Japonci zdaj priznavajo, da so poslali divizijo vojakov v Mukden. Položaj na Daljnem vzhodu postaja kritičen. Ali pride konflikt z Rusijo?

Peking, 12. dec. — Položaj v Mandžuriji postaja resen. Japonska vlada zdaj priznava, da je poslala divizijo vojaštva v Mukden, glavno mesto Mandžurije. Civilna vojna med Čangom in Kuom je s tem porinjena v ozadje in Japonska stopa na pozornico. V Pekingu se že razširjajo govornice, da namerava Japonska oropati kitajske revolucionarje zmage in okupirati Mandžurijo, pri tem pa prav gotovo naleteti na konflikt s sovjetsko Rusijo.

Japonski poslanik v Pekingu pojasnjuje, da je japonsko vojaštvo namenjeno zaščiti mandžurske železnice in japonskih trgovskih trgov. Izgovor je slab. Kitajci nimajo namena delati škode Japoncem. Kje je danes Čang Tso-lin in kaj dela, ni znano. Vsekakor je še v Mukden, kjer ga zdaj ščitijo japonski bajoneti.

Tokijo, 12. dec. — Japonska domača politika se zdaj suče okrog kitajske situacije in pričakuje se veliki dogodki. Vse izjave vlade, da ostane nevtralna v civilni vojni v Mandžuriji, so postale prazne besede, ko se je izvedelo, da je vlada poslala vojaštvo v Mukden. Na Japonskem nihče ne verjame v nevtralnost. Nekateri listi celo poročajo, da Amerika podpira kitajske revolucionarje proti Čangu in zahtevajo, da vlada vzame izrazito protiamerško stališče.

Toda Japonci niso edini glede kitajske politike. Demokratična stranka in nova proletarska stranka sta proti intervenciji v prid diktatorju Čangu in zahtevata, da Japonska prepusti Čangu njegovi usodi in prizna novo revolucionarno vlado v Mandžuriji. Vladna stranka je ogorčena valed zahtev in notranji konflikt na Japonskem je neizogiben.

Delavčeve dividende

Benton, Ill. — Pet rudarjev je bilo težko poškodovanih v petek popoldne v premovalniku New Virginia med Herrinom in Marionom, ko se je strop zrušil nanje. Rudarji, ki so vsi domačini, so v bolnišnici in dva ne bosta živila.

Nov portugalski predsednik.

Lisbona, 12. dec. — Bernardino Machado, ki je bil enkrat bil predsednik, je bil večerj izvoljen predsednikom Portugalske. Predsednika voll parlament.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Reklamni se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjene države (raven Chicago) \$5.00 na leto, \$0.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cincinno \$5.50 na leto, \$0.55 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$6.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2557-59 So. Lavandale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$6.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepju n. pr. (Nov. 30-25) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem davcom potekla naročnina. Ponovite jo praviloma, če se vam ne selavi list.

V KAKŠNEM POLOŽAJU SE NAHAJA DELAVNO LJUDSTVO?

Morje je odprto, odkar je minila svetovna vojna. Ladije plovejo prosto po morjih in lahko prevažajo živila iz ene dežele v drugo.
Ljudstvo pa kljubtemu strada v Evropi. Iz Amerike in Avstralije lahko prihaja živež na evropske trge, la-dijam se ni treba bati več potapljač, ki preže nanje, da jih potope. Kljub temu pa ni živeža na evropskem trgu po takih cenah, da bi ga delovno ljudstvo lahko kupovalo.

Iz Nemčije prihajajo vesti, da še ni bilo take slabe zime za delavno ljudstvo, kot bo letos. Take vesti prihajajo iz Avstrije in drugih krajev. V Italiji nima ljudstvo zaslužka in posledica tega bo, da bo italijansko ljudstvo tudi stradalo. Zakaj tako, ker je blagovna distribucija ravno tako v rokah kapitalistov, kot je blagovna produkcija.

Z obrambno colnino, umetnim pomanjkanjem blaga na trgih, umetnim omejevanjem produkcije in drugimi takimi sredstvi pehajo kapitalisti delavno ljudstvo v vedno večjo bedo in pomanjkanje. Blagovna produkcija se v kapitalističnem gospodarskem sistemu ne vrši, ker n. pr. ljudstva v Evropi potrebujejo tečne hrane, tople obleke in druge reči, ki so za življenje neobhodno potrebne, ampak zaradi profita, t. j., da kapitalisti povečajo svoja premoženja.

Ako kapitalisti opazijo, da bi prihod enega ali drugega blaga na trg ogrožal njih dobičke, ker bi povzročil padanje cen, tedaj zahtevajo obrambno colnino pod pretvezo, da bo koristila delavnemu ljudstvu. Ako opazijo, da bi obrambna colnina škodila njih interesom in profitu, ker zadržuje prihod blaga v deželo, ki ga za produkcijo potrebujejo, tedaj zakriče: "Proč z obrambno colnino!" In kar kapitalisti žele, to se tudi izvede. V postavadajnih zborih so še vedno zastopniki njih interesov v pretežni večini, ker se delavno ljudstvo ne pobriga toliko, da izvoli v te postavodajne zbere zastopnike, o katerih je prepričano, da bodo zastopali edino le ljudske koristi.

Blagovna produkcija in distribucija sta popolnoma v kapitalističnih rokah. S produkcijo v svojih tovarnah, jeklarnah, rudnikih, transportnih podjetjih in pri plavžih le takrat prično s polno paro, ako jim tako obratovanje podjetij obeta velik dobiček. Kakor hitro opazijo, da se tako obratovanje ne izplača, ga omeje. Oni ne vprašajo, če ljudstvo potrebuje živež, obleko in druge za življenje neobhodno potrebne potrebščine, ampak rečejo, ko so dobro premetrili gospodarski položaj, da se jim ne izplača obratovanje industrijskih podjetij in da jih zategadelj treba omejiti.

Ko so letos rudarji na antracitnem polju vprašali za povišanje mezde, niso vprašali sebe, ako je taka zahteva vprično neznosne dragine pravična, ampak so rekli, da ogroža njih profite, zato jo pa tudi odklanjajo. Zaradi takega ravnanja je bilo 150,000 rudarjev prisiljenih zastavkati, ako niso hoteli delati zastonj. Na polju mehkega premoga so pričeli podjetniki okoli Pittsburga in druge prelomljevati jacksonvillsko pogodbo z rudarsko organizacijo. S takim nesramnim ravnanjem so tudi tukaj povzročili stavke.

Stavke so povzročile pomanjkanje premoga. In to so kapitalisti vprav želeli, da so lahko nagnali cene kviško in tako pomnožili svoje dobičke.
Iz raznih mest na vzhodu in srednjega zapada prihajajo vesti, da se je premog toliko podražil, da ga siromašni ljudje ne morejo več kupiti. Ako bi bilo to poleti, bi reвно ljudstvo še lahko na kakšen način pretrpelo. Ali zdaj pozimi je pa umetno uprizorjeno pomanjkanje kuriva zločin. Revni ljudje, posebno njih otroci, morajo trpeti mráz, ker hočejo tako kapitalisti, ki lastujejo premog.

K tem faktom ni treba prav ničesar dodati, kako nujna je potreba, da preidejo vsa produktivna in distributivna sredstva z naravnimi zakladi vred v splošno ljudsko vlast, t. j., da se nacionalizirajo.

SLIKE IZ NASELBN

Meadow Lands, Pa. — Tu so delavski razmere tako slabe, da ni vredno zanj peru v črtilo pomočiti in pisati. Gospodom baronom se na misel ne pride, če imajo delavčevi otroci košček kruha ali ne.

Da naše križe in težave malo pozabimo, je dramski klub "Triglav" privedil veselico 5. decembra a predstavo "Trije tički". Kdor jo je videl, tistemu ni treba pisati, ali malo ji je bilo. Zakaj, ne vem odgovora. Saj vendar je dramski klub vsem družtvom na razpolago. Zakaj tudi druga društva njemu ne bi bila na roko, ko dela za celo naselbino. Lahko se vsak sam prepriča, kako opravila sestavljená, zato bi bilo lepše in bolj za vsako društvo, ko bi drug k drugemu šli. Nikdo ne ve, kako je mučno za igralca, če vidi pred sabo tako malo ljudi. Igralec ima takrat dvoje misli obenem, prvič za izvršitev vloge in drugič se toliko trudi in trtjuje časa, pa ima tako malo prijateljev, da ga gledajo. Ker je bila ta igra tako slabo oblikana, se bo še enkrat ponovila, zakaj škoda bi bilo tako lepe igre habar so "trije tički" pustiti. Zato bo ob pravem času poročano. Vsek, ki se miell od srca nasmejati, naj ne zamudi igre. Da so naši igralci vsi dobro izvršili svoje vloge, to je eno. Bili so vsi trije dobri za jesti in piti, plačati pa niso imeli s čim, zato so gostilničarja nabili. Piskrovec je bil še najbolj navraha, ma je kar lonec poveznil na glavo in so vsi trije zbežali. Ali ubogi gostilničar nič ne vidi, klike svoje. Jeno Špela na pomoč, ona mu razbije lonec na glavi, da tašo sipek vidi. V drugič jih sodnik vse obsodi, ali ko Špela spozna bratranca, mu odpusti in tako tudi drugima dvema.

Da je bil šepetalec malo preglasen, je zato, ker je imel akrb, da se igra dobro izvrši. Drugič pa zato, ker ni primernege mesta za šepetanje, da prej drugi slišijo kakor igralec. Tudi gre hvala na planine, kjer se vsake veselice udeležijo, posebno bratu našega kluba Majku Celigoju za deklamacijo. Slovence po širni Ameriki pozdravljam in jim želim srečno novo leto, Prosveti pa obilo naročnikov, da bi bili vsi bolj zadovoljni kakor smo letos. — Marij Martič.

Manville, N. Y. — Naznanjamo sorodnikom in znancom, da je neizprosna smrt vzela življenje našemu soprogu in očetu Franku Cestniku. V nedeljo zjutraj, dne 22. novembra je umrl radi srčnega krča. Star je bil 63 let, doma je bil iz Borovnice na Notranjakem. V Združenih državah je bival 21 let. Tu zapuščá soprogo, sinova Stanley in Franka in hčer Mary, v Forest Cityju, Pa., bratranca in sestrično.

Lepa hvala bratrancu L. Cestniku in sestrični Ani Cunta ter njenemu možu, ki so prišli iz Forest Cityja, Pa., za pogrebom. Pogreb je bil po katoliškem obredu iz poljske cerkve. Hvala Franku Bombacu, ki je bil pri njemu ob zadnji uri; vsem, ki so ga prišli kropit in so čuli pri njem ob mrtvaškem odru ter so ga spremlili pri pogrebu, posebno pa slovenskim pogrebcom.

Pokojni je bil član društva "Zvezda" št. 372 S. N. P. J. v Forest Cityju, Pa. Zalujoč: Ana Cestnik, soproga; Stanley in Frank, sinova; Mary, hči.

Canon City, Colo. — Prejel sem knjigo Ameriški Slovenci. Čital sem tudi poročilo iz Canon Cityja, kar pa nikakor ne odgovarja resnici, zato sem se namenil, da opišem to mesto bolj natančno. Prebivalcev ima 8,500, ne kakor je poročeno v knjigi 5,000. To število se je vjemalo mogoče pred 15 ali 20 leti, nikakor pa ne odgovorja resnici sedanjemu času.

Canon City je ob progi D. & R. E. W. Pa. - A. T. S. F. železnice, 160 milj od Denverja, 50 milj od Colorado Springsa, 40 milj zapadno od Puebla. Poštni urad v Canon-Cityju rabi več kakor 10,000 ljudi. Okraj se imenuje Fremont. Mesto ima vsakovrstne cerkve in precejšnje število šol. Ima 50 milj cementnih stranskih hodnikov, nabiralnik za vodo ker preskr-

uje vodo za mesto in okolico. Ima milijon dolarako podjetje Light and Power Plant, premogovniško in oljno polje. V tukajšnji okolici je 15,000 akrov zemlje za umetno namakanje. Mesto ima tudi nekaj prednosti od drugih ameriških mest. Tu navadno sonece sije stopet in trideset dni v letu. Mesto je obdano skoro na vse strani z visokimi gorami, kar mudi jako lep pogled na vse strani.

Prav v okolici mesta se nahajajo tudi mineralni studenci, mrzli in gorki. Tu je državna jeklinišnica, ki je ravno sedaj napojena, ima namreč 971 mož in žena. Največ je takih, ki so zaprti zaradi Volsteadove postave, med njimi tudi nekaj Slovencev in neka Italijanka, stara 65 let, ki je bila obsojena zadnjega novembra za dobo od 1 leta do 2 let in 5 dni, ker je starška imela na svojem domu nekaj steklenic prav ponižnega piva.

V predmestju živi precej Slovencev. Je kakih 45 družin. Predmestje se imenuje Prospect Heights in Lincoln Park. Slovenci so največ zaposleni po premogovih rudnikih, nekaj je tudi farmarjev.

Naselbini sta oddaljeni od poštnega urada eno miljo. V okolici so štiri podporna društva in U. W. W. of A. št. 2850. Prvo podporno društvo v tej naselbini je bilo ustanovljeno leta 1909 z 12 člani in priklopljeno k Z. S. Z. v Denverju, Colo. Ima številko 9 in šteje sedaj 103 člane. Ustanovitelj je bil Frank Kopic. Drugo je bilo ustanovljeno leta 1915 z 10 člani in priklopljeno k S. N. P. J., sedaj šteje v obeh oddelkih 56 članov; ustanovitelj Anton Dremel. Tretje je bilo ustanovljeno leta 1923 s približno 60 člani, priklopljeno h K. K. J. Sedaj šteje približno 70 članov. Ustanovitelj Anton Straner. Četrto je bilo ustanovljeno leta 1924 z 10 člani, sedaj šteje približno 30 članov; priklopljeno je bilo k J. K. J. Ustanovitelj Joe Skrabec.

Toliko o društvenem delu. Naznanim vsem tukajšnjim rojakov, da nameravamo privedi skupno veselico na Silvestrov večer 31. decembra. Cisti dobiček je namenjen za slepeki dom v Ljubljani. Rojaki v tej naselbini, pustimo vse osebno in združimo se za par ur ter se malo poveselimo. S tem podpremo dobro idejo. Na svidešje na Silvestrov večer. Bratiki pozdrav vsem čitateljem. — Anton Dremel.

Beaver, Wis. — Naznanjam žalostno novico, da je nemila smrt končala življenje moji soprogi, materi treh otrok, Ceciliji Sagadin. Pokojnica je bila rojena dne 15. novembra 1879 v vasi Sevece pri Ptujski gori na Štajerskem. Umrla je dne 27. novembra in zapuščá mene soproga in tri otroke od 12 do 20 let stare, v stari domovini dva brata in sestri.

Pokojnica je zbolela dne 1. oktobra na vnetju pljučne mreže (pleurisy) in spet ozdravila 4. novembra. Bila je zdrava in zadovoljna do 21. novembra zvečer. Naslednjega dne pa ni več vstala in jo je moj brat Frank iz Milwaukeeja peljal v bolnišnico sv. Vincenca. Operiral jo je dr. J. R. Minehem, dne 27. novembra pa je umrla v Green Bayju.

Pokojna je bila članica društva Kmečka naprednost št. 537 S. N. P. J. v Crivitzu, katero je privedilo dostojen pogreb in jo spremljalo k zadnjemu počitku, akoravno je oddaljeno 18 milj od mene. Lepa hvala društvu za krasen venec, čutje in tolažbo. Zahvalim se br. Franku in soprogi za lep venec, bratu Georgu iz Chicaga za venec in njegovi soprogi, mr. in mrs. Gaisar iz Milwaukee, mrs. Bedenik iz Milwaukee za lep venec in da sta se potrudili tako daleč k pogrebu za pokojnico; mr. in mrs. Kraple za venec, mr. in mrs. Marsel iz Milwaukee za venec in vsem znancom in prijateljem iskrena hvala a za tolažbo.

Pokojnica je bila dobra članica društva št. 537 S. N. P. J. To se je pokazalo, ko so jo spremlili znanec in prijateljji v tako obilnem številu na pokopališče v Pound, Wis. Hvala vsem. Tebi, draga soproga in mati, pa želimo milren počitek. — Leopold Sagadin, soprog; Mary, Cecilija in Viktor, otroci.

ZARKOMET

Roke sočejo čakati. Edison, znani veleiznajditelj, pravi, da je že preveč iznajdb na svetu. Iznajditelji delajo prehitro za splošno maso ljudi, ki je povprečno na svoji duševni stopnji še sto let za iznajdbami. Človek je obmetan s stroji, kalere težko zapopade njegov miselni stroj.

Edison hoče povedati, da mehanski veda veliko bolj napreduje kot mentalneta povprečnega civiliziranega človeka. Ljudje so v splošnem še preneumni, da bi mogli prav razumeti in izkoristiti vse moderne iznajdbe, zato bi ne škodilo, če bi iznajditelji počakali nekaj časa.

Edison se moti. Človeške roke so bile od vseh začetkov bolj pridne kot njegova glava, čeprav je v glavi direkcija rok. V misljenju je človek vedno kralj par sto in tudi več tisoč let za razvojem njegovega materialnega življenja. Človek je sploh prej govoril kakor mislil. Živa, jasna slika v mislih je nemogoča, če nimaš besed. Človek je bil prej delavec kot mislec. Povprečen človek je strašno len v misljenju in pojmovanju, in če bi čakali nanj, da doide ženjalno manjšino, bi moral svet stati na mestu najmanj tristo let. To je pa proti vsem naravnim zakonom — in Edison bi moral to dobro vedeti.

Iznajdljivi veleumi naj se rajši pobrigajo in odkrijejo sredstvo, ki elektrizira tope možgane večine, da se čim hitreje počene za njimi. Dokler ni te pomoči, pa mora manjšina v mentalnem svetu vleči večino za seboj.

Clevelandski slepci. V Clevelandu se v kratkem vrši veliko zborovanje za dom slepcev v Clevelandu. Obenem se bo tudi razpravljalo o spomeniku, katerega postavijo pogrebniku predsedniku K. S. K. J. sredi doma slepcev. — Lucifer iz Clevelanda.

Dve Ameriki. Vai oni, ki danes plačujejo pet odstotkov več za kruh, meso, jajca in mleko, bi radi znali, kje je tista Amerika, o kateri toliko pripovedujeta mistra Coolidge in Hoover. V tej Ameriki je ni.

Father, pazite na svojega fanta! Gospod Černe, ki se zadnje dni toliko trudi, da bi "popental" S.

Vesti iz Jugoslavije

Roparski napad v stanovanju. — Dne 18. nov. zvečer so v Krvarskem pri Veliki Gorici videli trije maskirani roparji v stanovanje mlinarja Ivana Novaka ter zahtevali za revolverji v rokah, naj jim izroči ves denar. Dal jim je 3200 Din s čemur pa niso bili zadovoljni. Premetali so vse srambe, pretepli Novaka ter končno odšli v Turropolje na vlak. Novak jih je zasledoval in stopil tudi v vlak, da roparje, ki so Novaka opazili, pa so med vožnjo poskakali z vlaka in ušli.

Smrtina nesreča na železnici. — Iz Sv. Jurja ob južni železnici pišejo: Dne 23. novembra je povozil v Sv. Jurju ob juž. žel. premikalni vlak ob 11. ponči tamkajšnjega trakega posestnika Mihaela Bohorca. Ponesrečenec je bil najbrže na kaki zavori vlaka, ne da bi ga osobe zapazilo in je padel pri izstopanju med vozove. Vlak mu je odrezal obe nogi pod kolonom, na obrazu pa je imel težke poškodbe. Prepeljali so ga takoj na njegov dom, kjer je 24. nov. ob pol 7. zjutraj podlezel težkim poškodbam. Pokojnik je bil skrben in dober gospodar in trgovec z živino. Zapustil je ženo in kopico deloma že nepreskrbljenih otrok.

Uboj v pijanosti. — Dne 23. novembra je bilo otvorjeno v Novem mestu zadnje zasedanje porotnega sodišča v letošnjem letu. Prvi razpravi je predsedoval predsednik okrožnega sodišča dr. Polensak, votanta sta bila viš. sodnik svetnik dr. Hrašovec in sod. svetnik uznar, oboho je zastopal državni pravdnik Baric, zagovarjal pa je obtoženca dr. Globevnik. Na zatočni klopi je sedel 27-letni delavec v Doljni Strazi Vinko Resnik, ki je bil obtožen, da je ubil posestnikovega sina Alojzija Noseta.

N. P. J. s črno barvo, naj rajši pazi na "goffo" svojega apostelja na Grdega, da mu ne bo delal škandala po Ameriki. Černe sam priznava, da je on postavil Grdega na predsedniški stolec. Torej je Černe moralno odgovoren za "goflarske" izlive svojega najdenčka, s katerimi Grdi pokopava katoliško kaso in čast, kolikor je obojega ostalo po vesoljnem potopu. — Nisem več črn, Waqkegan.

Logika. Dva rojaka sta se pogovarjala:

Prvi: Tvoja plača je veliko manjša kakor plača gl. tajnika S. N. P. J. Ali je to prav?

Drugi: Ne vem, toda zdi se mi, da ima tajnik drugačno delo kakor jaz.

Hudič in lisjak. Cenjeni Zarkomet! Dve pravilici iz mojih šolskih let sta mi še dobro v spominu. Prva je o Kristusu, ki ga je skušal hudič in mu rekel, naj naredi iz kamena kruh, da ne bo lačen, a Kristus mu je odgovoril, da človek ne živi samo od kruha. Druga je o lisjaku, ki ni mogel doseči sladkega grozdja, pa je rekel, da ga ne mara, ker je prekislo. — Sharon, Pa.

Mali ljudje. Vojni department je odredil, da se na križih, zasajenih na grobovih neznanjih vojakov, naredi napis: "Tukaj počiva v počastni slavi ameriški vojak, ki je znan je Bogu."

Ce bi Bog poznal vse milijarde neznanih, ki so pomešani s prstjo in kamenom, bi živ človek ne vedel zanj.

Luknje v Sheboyganu. Cenjeni Zarkomet! Dosti temnih lukenj si že staknil, ene pa še nisi opazil. To je tista, iz katere rojak Svetlin govori o "babah". Ko sem bila še mlada deklica, sem slišala našo sosedo — ki je bila brez otrok in je vedno tičala v farovžu — ko je v prepiru rekla drugi: "Kaj boš ti, baba, ki vragu tlako delas!" Takrat sem bila radovedna, kaj neki je "baba", toda izvedela sem šele zdaj, ko sem že omožena in imam pol ducata otrok. Ako bi članice S. N. P. J. tukaj v Sheboyganu hotele imeti "babo", bi izbrale tisto, ki je sedela kot boginja med nami na shodu. — Clonica S. N. P. J.

K. T. B.

Dne 20. junija se je nahajal Vinko Resnik s svojo ženo Marjjo in dvema tovarišema v Derovčevi gostilni v Gornji Strazi. Pili so sprva zase, potem pa so prišli k družbi fantov in Rumanje vasi, med katerimi sta bila tudi brata Janez in Alojzij Nose in še dva fanta. Resnik in Janez Nose sta se radi računa sprla in spopadla, nakar je gostilničar Darovec vrgel oba skozi vrata, nato pa pozval še ostalo družbo, naj zapusti gostilno, kar se je tudi zgodilo. Ko sta obojajava Avgust Süsteršič in Marija Resnik proti domu, je pretekel Vinko Resnik za njima ter pripomnil, da je enega trikrat sunil z nožem, ne ve pa koga. Kmalu nato se je pokazalo, da je bil Resnikova krtev Alojzij Nose, ki je imel še toliko moči, da je pred gostilno poklical svojega brata Janeza in mu povedal, kdo ga je zabol, nakar se je zgrudil in omedlel. Naslednje jutro je umrl ter sta zdravnika pri raztelesenju njegovega trupla ugotovila, da je imel dve lahki poškodbi z nožem ter eno smrti nevarno v jamici pod glavo. Smrt je nastopila vsled izkrvavenja.

Vinko Resnik je priznal uboj, zagovarjal pa se je s silobonom, češ da so ga Alojzij Nose in njegovi tovariši napadli pred gostilno s plankami. Porotniki so soglasno potrdili vprašanje glede uboja, nakar je bil Vinko Resnik obsojen na dve in pol leta težke ječe, poostrene z enim trdim ležiščem in postom vsak mesec, na dan dejanja pa s temnico.

SE NEKAJ DNI DO BOŽICA! Zato nemudoma naročite za vsakega prijatelja izvrstno božično darilo

KNJIGO: "Ameriški Slovenci"

RAZNE VESTI

WHEELER APELIRA ZA GCNO. WHITNEYJEVO.

Washington, D. C. — Senator Wheeler iz Montane je pisal kalifornijskemu guvernerju, da naj pomilosti gno. Charlotte Anita Whitney, ki je bila obsojena na štirinajst let ječe, ker je bila nekaj časa članica komunistične delavske stranke v jeseni leta 1919.

Richardson je dozdej odklanjal pomilostenje za socialno delavko, ki je pomagala članom organizacije I. W. W. in drugih organizacij, ki so postali žrtve pravnega zakona proti kriminalnemu sindikalizmu. Pomagal jim je na ta način, da je nekaj časa nabirala denar za obrambni sklad.

Wheeler pravi v svojem pismu, da je gno. Whitneyjeva črna zelo visokih idealov, ki se je odločila da žrtvuje svoj čas za tiste, ki so po njenem mišljenju varani in goljufani, to je kalifornijski delavski razred. On nadaljuje, mogoče so narobe razumeli njene metode, toda ona je bilo resna ženska in ni izvršila namenoma kaj takega, ker škoduje kalifornijskemu ljudstvu.

TRI IN PETDESET MRLIČEV SO DOBILI IZ RUDNIKA.

Druge še iščejo razljet.

Birmingham, Ala. — Dozdaj so dobili iz Overtonovega rudnika 53 mrtvih rudarjev, ki jih je ubil treskajoči plin. Med rudarji, ki so jih dobili iz rudnika, je tri in štirideset zamorov in sedem belopoltnikov. Trupla so strašno razmesarjena, tako da je nemogoče dognati identiteto vseh. Eksplozija je bila ena izmed najsilnejših od leta 1905, ko je bilo v virginakem rudniku ubitih 112 rudarjev.

Eksplozije so v tej državi že ubile 716 rudarjev.

Nauzdano časopisje poroča, da vzroki strašne razstrelbe niso znani. In da zapelje javnost, da verjame, kakor da so rudarji povzročili nezgodo, dostavlja: "Nekateri rudarji mislijo, da je kateri izmed rudarjev vprašnil titalgalo, ali da je votel strel povzročil eksplozijo."

To nista direktna vzroka za razstrelbo. Pravi vzrok za razstrelbo je iskati v treskajočem plinu in premogovem prahu. Treskajoči plin je zapalil premogov prav in razstrelba z vsemi groznimi posledicami je bila tu. Da je bilo v premogovniku preveč treskajočega plina in premogovega prahu, pa niso krivi rudarji, ampak kriva je premogovniška družba, ki lastuje premogovnik.

PRIKRITA PROPAGANDA ZA ZNIŽANJE DELAVSKE MEZDE.

Časnikarski poročevalec v vlogi berata.

Chicago, Ill. — Kapitalistično časopisje ne zamudi nobene prilike, da ne agitira za znižanje delavske mezde. Tako n. pr. čišnimo v čišniskem dnevniku naslov: "Beračenje plača življenjske mezde, to odkriva preizkušnja." Pod tem naslovom, ki je svedra tiskan z debelimi črkami, pripoveduje, kako je neki časnikar poizkusil z beračenjem živi šest ur in je v tem času hberal \$2.95. Naberač je si vrnil \$3.20. Vrniti je pa moral 25 centov.

Torej \$3.20 na dan je previsoka mezza za navadnega tovarniškega delavca. Od te mezde naj bi se odtrga 25 centov, pa je tu kaj življenska mezza. Tako je morala te pripovedke.

Tako znajo šmokavzi prav na nedolžen način agitirati za znižanje že itak nizke delavske mezde.

IZPOR PROTI KROJAŠKIM DELAVCEM SE NI OBNESEL.

New York, N. Y. — Centrala organizacije krojaških delavcev Amalgamated Clothing Workers Union je prejela poročilo iz Montreal, Can., da se je tvrdka Gold Bros., ki je izpra svoje delavce, priznala je unijske poročje.

JUGOSLOVANSKI OPERNI PEVEC V CHICAGU.

Uredništvo Prosvete je poslal star jugoslovanski gledališni umetnik profesor Žarko Savič, ki je voditelj snujočega se Jugoslovanskega potujočega gledališča. Profesor Savič je že štirideset let kot profesionalni igralec. V svoji gledališki karjeri je bil kot intendant opernega gledališča v Monakovem, bil je že po mnogih drugih gledališnih kot v Beogradu, Zagrebu in drugod, kjer je nastopal kot pevec solist.

Profesor Savič poziva vse slovenske kajor druge jugoslovanske mladenčice in dekleta, kateri bi se zanimali za pridružitve k potovalnemu jugoslovanskemu gledališču v Ameriki in kateri želijo postati profesionalni igralci, da bi sprejemali zato pouk, naj bi se prijavili na odbor organizacije Jugoslav Theatre, na naslov 443 22nd st., New York City, kjer se dobe vse informacije o novi organizaciji.

Pojasnila bo mogoče dobiti tudi v Chicagu dne 20. decembra, kjer bo v prireditvi pred jugoslovanskim občinstvom nastopil profesor Savič. Za prireditve bo še pravočasno naznanjen program. Pri tej priliki se bo razvila tudi potrebna diskuzija za pojasnila o novem ravnosnovnem jugoslovanskem potovalnem gledališču.

BORAH ZOPET ZAHTEVA PRIZNANJE SOVJETOV.

Washington, D. C. — Senator Borah je v petek obvestil kroge v senatu, da bo ponovno zahteval, naj Združene države upostavijo diplomatske stike z Rusijo.

Smith pomilostil Gitlowa.

Albany, N. Y. — Governer Smith je v petek pomilostil Benjamin Gitlowa, znanega komunističnega, ki je bil obsojen na pet let zopora na podlagi zakona proti kriminalni anarhiji.

RAZNO

Estonski parlament. — Državnozborske volitve, ki so se prošli mesec vršile na Estonskem, so dale zanimive rezultate, a še zanimiveje je sedanja pestrost v parlamentu. Estonski parlament šteje 100 poslancev, od teh je 65 starih, 35 novo izvoljenih. Delijo pa se v nastopne frakcije: nemška frakcija 5 mandatov, Rus 1, staroverci 2, pravoslavni 2, Poljaki 2, Agudas Israel 2, Misrohi 1, Zetres Sion 1, krščanska nacionalista 2, hišni lastniki 1, rudarska stranka 4, narodna kmetijska zveza 1, poljedelska zveza 16, opuščeni kmeti 1, I. mladi kmetje 3, II. mladi kmetje 3, letonski katoliki 1, demokratični centrum 5, letgalski krščanski seljaki 4, letgalski demokrati 2, letgalska delavska stranka 2, desni socialistični demokrati 4, levi socialisti 31 in židovska zveza 1. Skupno torej 26 parlamentarnih frakcij. Dovolj značilno je že, da so židje dobili 5 poslancev, ki pa so razdeljeni kar v 4 parlamentarne "skupine". Estonska ima torej vsakogar najbolj pisano Narodno skupščino.

Krvavi režim Cankova. Cankov je dal umoriti svojega lastnega brata! — Krvavemu Cankovemu režimu na Bolgarskem se je začelo posrečilo z največjim terorjem in navalom ugonobiti zemljoradniško in komunistično stranko. Danes je jasno, da se mu je to v obilni meri tudi posrečilo. V Bolgariji je po tej ugonobitvi preostala edina delavska stranka socialna demokratična. Sedaj je očitno, da je ost Cankovega terorja naplerjena tudi proti socialni demokraciji, kljub temu, da so ji njeni sovražniki očitali zveze s Cankovom. Iz Sofije je prišlo pričetkom meseca novembra poročilo, da je atentator sredi ceste v Sofiji umoril voditelja in poslanca socialistične stranke Asena Cankova. Umorjeni Asen Cankov je bil brat predstavnika sedanjega krvavega režima v Bolgariji. Asen Cankov je bil voditelj predstavniki one struje v bolgarski socialistični stranki, ki je bila za samostojen nastop stranke proti Cankovemu režimu. Ta najnovejši politični upor na Bolgarskem je izzval v socialističnem svetu upravičeno ogorčenje.

S POLJA VEDE

Kozmične megle.

Malo je nebesnih pojavov, ki bi kdajkoli mogli vzbuditi zanimanje astronomov v toliki meri kakor oni nejasni mali košček nebesnega svoda, ki je znan pod imenom Andromedine megle in ki je v jasnih nočeh viden tudi prostemu očesu. Moderna astronomija se že dolgo časa poslužuje vseh mogočih tehničnih pripomočkov, da bi razkrila tajnost Andromede, kakor se običajno nakratko naziva ona fina megla. Pri tem ji uslužno stoji na razpolago leča, prizma in fotografska plošča.

Nekateri astronomi so prebili leta in leta v raziskovanju Andromede, in o zvezdoslovcu Bohlínu se pripoveduje, da je več kakor 40 tisočkrat sam premeril in s pomočjo teleskopa raziskal Andromedino meglo. Raziskovalcem pretečenih desetletij je kmalu postalo jasno, da Andromeda ne sestoji iz kaotičnih plinov, kakor so astronomi prvotno mislili, nego da je Andromeda sestavljena iz samih nekončno med seboj in od nas oddaljenih zvezd. Te fantastično velike razdalje so vzrok, da se nam sistem tisočih in tisočih solnc, od katerih je večina najbrž neprimerno večja kakor naše solnce, s prostim očesom in tudi v daljnogledih vidi zgolj kakor fina tenka meglica. Šele največji teleskopi so mogli razkrojiti to meglo v posamezne svetilkajoče se točke in tako upravičiti domnevo, da ni Andromeda nič drugega kakor neizmerno prostrano otočje svetov.

Spektralna analiza je dobljene podatke še izpopolnila; dognala je, da sestojajo zvezde, ki tvorijo Andromedino meglo, iz ognjeno-tekočega jedra in iz atmosfere, obstoječe iz žarečih plinov. V spektroskop zajeta svetloba Andromede jasno dokazuje, da je to svetovje po svoji anovi silično našemu solnčnemu sistemu. Tako so se našli v svetlobi Andromede elementi, ki so nam že znani na podlagi spektralne analize drugih zvezd, in ki tvorijo tudi sestavni del naše zemlje. Astronomom se je dalje posrečilo tudi dokazati, da so tisoč in tisoč solnc, ki tvorijo Andromedo, razporejeni v obliki spirale.

Kako daleč je torej ta čudoviti solnčni sistem oddaljen od nas? Odgovor na to vprašanje je nebesnim raziskovalcem povzročal težke skrbi. Prve cenitve, ki so zagledale beli dan, so se med seboj zelo razlikovale. Še pred kratkim je bil nemški astronom Wolf, ki slovi kot najditelj neštetih planetoidov, mnenja, da je Andromeda po vsej verjetnosti oddaljena od nas 30.000 do 40.000 svetlobnih let. Ta razdalja je tolikšna, da si je sploh ne moremo ponazoriti. Le pomislimo: najskrajnejša točka našega solnčnega sistema, Neptun, je oddaljen od nas "le" štiri svetlobne ure. Sirius pa "jedva" osem let. Isti solnčni žarek, ki obkroži osemkrat v eni sekundi zemeljsko oblo in ki nas doseže čelo s toli oddaljenega solnca kakor je Betegeuze v Orionu, v 150 letih, taisti solnčni žarek da potrebuje 30 tisočletij, predno prihiti iz Andromede do nas? Ne, pravi najnovejša teorija, ki jo zagovarja astronom Scheiner, in ki se zdi da je točnejša kakor Wolfova, ne 30.000 let, 600.000 svetlobnih let je oddaljena Andromedina meglica od nas! Ne-pojmljive številke, sloveški razum je napram vam brez moči!

A še ni dovolj! Poročilo, ki ga je pred kratkim objavila zvezdarna na Mount Wilsonu, postavlja celo Scheinerjeve nekončne številke v senco. Na observatoriju na Mount Wilsonu so namreč dognali po metodi, ki baje doseganje v točnosti daleko prekaša, da je Andromeda oddaljena od našega solnčnega sistema 950.000 svetlobnih let. Če je ta trditve točna, lahko trdimo, da so astronomi našli v Andromedini meglici najoddaljenejše svetovje, kar jih je dostopnih našim čutom. Zarki, ki dosepejajo danes na našo zemljo, so svojo pot z Andromede nastopili v času, ko je bila naša zemlja še posejlena s predpotopnimi živalmi!

Če hočemo izraziti razdaljo Andromede od naše zemlje namesto v svetlobnih letih v kilometrih, dobimo ogromno število 10 trilionov.

Agitiranje za "Prosveto"

JAVNA GOVORNICA

Glavni članov S. N. P. J. in štatelejev "Prosveto".

Morning, oholic Broughtons, Pa. — Preečenje števil delegatov in drugih članov S. N. P. J. se je dotaknilo zadnje redne konvencije in razpravljak o njej vsak po svoji razsodnosti. Enim ni všeč to, drugim zopet to tveži kritizira, da smo si delegati nakazali stransko masno plačo \$0 itd. Do danes se nisem videl, da bi član S. N. P. J. pisal dopis in vprašal, koliko je za pravzaprav ostalo vsakemu posameznemu delegatu od tiste "masne" plače. Naj to torej storijo, jaz kot svobodnomisljen človek ne verujem v nikake govore, verujem pa, da sem dolžan članstvu S. N. P. J. podati pravo silko, kakorvina je. Tudi ne maram prikrivati enega fiksa, da bi rekli, da sem ga zapravil, v resnici bi ga pa ne. Torej naj bo to politna spoved članov S. N. P. J.

Dne 11. septembra sem zapustil našelino Broughtons, Pa., ter se podal kot delegat dr. Zvezda št. 52 na 8 redno konvencijo. Pred odhodom sem si potnilil pet novih dvajstakov \$100. Pačil sem na denar, kolikor je pač bilo mogoče, in sem ga rabil le tam, kjer sem ga absolutno moral. Biljaneval nisem, kar na pijem od mere, po obiskih tudi nisem hodil, kar sploh ni bilo časa, razen ene nedelje ko smo se odpeljali v delegatski gozpodu fajmstru Černetu v Shaboygan na obisk.

Dne 30. septembra ob 2. je konvencija predsednik br. Frank Zeita dal znamenje z enim udarcem, da se zaključek konvencije. Še tisti dan smo se odpeljali proti Chicagu in ob 7.45 iz Chicaga proti Pittsburgu, Pa. Drugi dan ob desetih zjutraj smo prispeli v Pittsburg na Union postajo. Uro pozneje sem se še udeležil v krogu svoji družini v Hornigu, Pa.

Torej bil sem prav v tisti hiši dne 27. septembra s to in enotiridesetimi dolarji v žepu, kot sem je zapustil dne 11. septembra. Po mojem računu sem imel čistejša zaslužka za svojih 16 dni, ko sem jih zamudil, \$41. To je za 15 dni po \$2.50 in en dan \$2.75. To, mislim, bi bil lahko pripravil tudi tuka, če bi pri najbolj zagriznemu kontraktornju grabne digal in bi me noben član S. N. P. J. ne kritiziral, kot tudi ostale delegate, da smo fajm denar naredili na račun ubogega članstva. Kot sem spoznal je bilo nam vse "spogano," vsak grizlje, ki smo ga deli v usta, tla, po katerih smo hodili, in strop, kateri je mogočno stal nad nami.

Člani in brati naše velike matere S. N. P. J., ne mislite, da je to leha čast za vas, ko kritizirate zadnje 8. redno konvencijo in nje delegate in to še zaradi tistih par dolarjev, če smo jih imeli čast zaslužiti kot delegati. Če ste mislili zagnati tak kritik na delegate, kajak se niste takih člani S. N. P. J. udeležili julijahil saj, kjer so se volili delegati in bi vsako drugo, zablačilo svojemu delegatu, naj gre 400 in tudi do 1000 milj od svojega društva daleč tja v Waukegan na 8. redno konvencijo in da ne sme biti kot vesel delegat, ampak naj špila najbolj klaverno figuro, tako da namesto lepoga sprejema v Chicagu in v Waukeganu, Ill., bi nas šikale estre ali pa Waukegančanke naglale po starem običaju s gnilimi jajci. Potem bi nam stransko aplavdirali, kaj ne? Žele bi, da bi se tudi drugi delegati oglašili in povedali, koliko ste prisparali za v banko s maslini plačami. Pridite na dan. Nikar se ne skrivajte materi za kildo, da bi mislili vai tati, ki toliko kritizirajo! Glej jih, glej! Kako molčijo, ko smo jim dali pod z us fajm popoprnan dopis. Jaz sem torej zaslužil \$41, pa se nisem vrtil veliko tam, kjer se je prodajala božja kapljica. Veliko delegatov sem videl, in koliko jim je še ostalo, naj poročajo v Prosveti.

Za glavno odbornike pa rečem takole: Imeli so polovine dnevnice, pa če so hoteli živeti življenjske sloveka, so ob zaključku konvencije morali brojavno denar dobiti iz Chicaga ali pa si izposoditi za vožnjo, kajak od \$4.50 garantiram, da si nikdo ni mogel shraniti drugega kot 9, če so bili prav samo 56 milj od doma. Predno zaključim, ne morem drugače, da lepo pozdravim gaspoda fojmstra Černetu v Shaboyganu, ki zna tako lepo skladat in ravjvat. Veste, gaspad fojmstr, le tako naprej. Tu je lepu za vas inu vaše bratce enajkita kalihva. Če bote napredali in te obupno napadali S. N. P. J. si bote zaslužili nebesa za naš svet. In vzjamite mi, tak slovek gre kar gorak v nebesa, bo umra. Le fajm jih dajte, se je res, gluh te asocijalisti, ardekar ardeki borjo rovnali S. N. P. J. iz stali pti kuritu tam na Lawndale. Vidis, gaspad Černe, vsadnie ste hoteli članom S. N. P. J. oči utpret, ko ste povedali, da ima Zaverntnik lep in drag avto, in kar prve je šu in naplasi, da ima avto Fordovega sistema za \$95 in da je tist avto sila muhast. Jest pa tako povem na tihlo vam na uho gaspad Černe. Jest sem vido, da se je vozil v Lincoln mašini za \$9000 pa jih tudi Ford iseluje. Kaj pa drug glavni odborniki, ki se še bi bogat kot Zaverntnik! To pa še zagovortaj.

G. Černe, le tako naprej po začrtani poti. Jaz tudi obljubim, da bom vam pomagal in obilj vsak večer oči naš in časeno v čas tistim, ko brez varoka napadajo in veliko lažejo. — Marko Černan.

Cottinwood, Ohio. — Bilo je 22. novembra. Slovenski socialistični šol se je vršil v Kunitičevi natičeno podni dvorani. Govornika Charles Pogorica ne morem kritizirati. Njegova ideja ne morem kritizirati. Njegova ideja se pravilne. Hotel sem nekaj malega kritizirati; rojak me je ustavil, tisti, ki je videl Rusijo od

Slovenske Narodne Podporni Jednote. Ustanovljena 9. aprila 1904. Inšarp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

IZVRŠEVALNI ODBOR: UPRAVNI ODESEK: Predsednik Vincent Calarik; podpredsednik Andrew Vidrieh, R. F. D. 7, Box 183, Johnston, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolnišnega oddelka Blaž Novaki; gl. blaginjak John Vogrich; urednik glasila Jose Zaverntnik, upravljatelj glasila Filip Godina.

POBODNI ODESEK: Martin Salomnikar, predsednik, Box 376, Barberton, Ohio; Frances A. Tombar, 2627 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Križmančič, 15111 Bealton Ave., West Park, Ohio; Mary Učević, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Terčelj, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODESEK: OSREDNJE OKROŽJE: Blaž Novak, predsednik, 2627-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VEHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 266, Moon Run, Pa. Joseph Zorko, RFD. 2, Box 174, West Newton, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šilar, Box 104, Green Knau, za Jugoslav, Frank Klus, Box 938, Chisholm, Minn., za sev. zap. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadsonni odbor: Paul Berger, predsednik, 2623 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill., Richard J. Zaverntnik, R. No. 1, Minndale, Ill.; Frank Zajc, 2629 W. 36th St., Chicago, Ill.

Zdravitveni odbor: Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jofko Oven, 2629 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olin, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VEROVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kera, 6232 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POŠTNI — Korrespondenca s glavnimi odboriki, ki delajo v glavnem sredi, se vrši tabele!

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika so nasloveni: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE SADEVE BOLNIŠKE PODORE SE NASLOVI: Bolniški tajništvo S. N. P. J., 2627-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ŠKARNJE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvedenega odbora in jednote valjo se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2627-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE SADEVE V SVETI E BLAGAJNIŠKINI POSLE se pošiljajo na naslov: Blaginštvo S. N. P. J., 2627-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse prisilne glade posiljevanja v gl. izvrševalnem odboru se pošiljajo Paul Bergerju, predsedniku nadsonnega odbora, šilar naslov je spredaj.

Vsi pisanji na gl. poradni odesk se naj pošiljajo na naslov: Martin Salomnikar, Box 376, Barberton, Ohio.

Vsi dopisi na drug sploš. namena, sploš. naročila in sploh vsi listi je v sveti e glavnem jednote, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

znatraj. Ponisno sem sedel na stol premišljeval deloto in svobodo govora. Sledilo je nekaj vprašanj. Govornik je poljanil. Shod je bil v lepem rodu zaključen.

Nekdo se je izjavil, da mašinerija je v škodo delavcu. Jaz pa tega ne verujem, ker imam skušnje, da mašinerija pomaga delati delavcu. 30 let je minulo, ko sme delat v tovarni na Gorenjskem, v največji tovarni na Kranjskem, Zeleno je vrela v velikih pešah noč in dan. Veliki valjarji so lezelo vlekli na dolgo in široko, dan vso to moč gonili. Gonilna sila je bila reka Sava. Delali smo po 12 ur na noč. Zaslužili smo nekaj, vendar ne toliko, kolikor je stalo trpljenje dela.

Razni delavci so delali pri oddelkih, kjer ni bilo mašine, vse na roke. Delali so po 14 do 16 ur na dan, ker ni bilo mašine, da bi pomagala prej izbiti gotoviti delo. Plača je bila slaba. Ako se je delavec pritožil, so mu odgovorili, naj dela čes čes. Tako so delali. Otroci niso poznali očeta. Ko je prišel jokati: Mama, mama, črni moči je prišel v hišo. Tako se je delalo, ko ni bilo mašine. Delali so tam štajore, Korošci, Čehi. Vsi ti so bili vsčinoma socialistni demokrati. Imeli so svoj klub. Nastopilo je leto 1900, ko smo se začeli pomikati in objubijeno deloto, Ameriko. Ynako leto je zapustilo nekaj delavcev tovarno. Šli smo za boljšim bosom kruha. Mašinerija je pomagala delavcem delati. Ko bo prišla mašina do vilka razvoja, bomo delali šest ur na dan, šest ur se bomo vozili z avtomobilom, ker bomo imeli vsak svojega.

Stopimo nazaj v Kunitičevo dvorano. Ta je polna razredno zavednih delavcev. Govornik je prišel do zaključka, da gremo na politično polje našega delavskega boja v imenu Jugoslovanske socialistične zveze. Tako sem razumel: govorijo, da je boj življenja in da je življenje bolj Gotovo istina!

Petnajet let sem stal v vrstah razrednega boja, tudi danes se gledam od daleč, pridem tudi v dotiko, kadar je treba.

Imeli smo rdečo zastavo, korakali smo 1. maja v sredino mesta Clevelanda. Leta 1920 smo isto storili. Napadli so nas policaji na Bonjih, ker smo bili mi prvi, so skočili takoj na naše zastave. Zbili so nam zastave s droga z dolgimi koliki; tudi po glavah je letelo. Razkropili smo se na vse strani. Zatekel sem se v bližnji salon, da bi našel papir in zavil zastavo, ki je letala na ulici. Ker je desno, se mi je zdelo, da je kravava. V salonu je bilo natičeno ljudi, beželih a ceste, zato nisem mogel najti papirja. Pa tudi na ceste nisem mogel stopiti, ker bi me bil česni policaj. Poljaki me je vseno sgrabili karval, odtrgal mi je kravato — bila je malo rdeča — zavpil je: "Ako nečeš te kontre, pojdi domov! Jaz sem tukaj državljan, sem si mislil. Šel sem se špoholnare, pa sem rajši ušel. Naše zastava je obležala na bojem polju.

Pojdimo nazaj v vrste razredno zavednih delavcev. Ako bi vsi ti stopili v vrsto na gospodarsko zadržano polje, bi ozali in seljali, pridelovali bi kruha, krompirja, koruze in vszga kar potrebuje delavec za življenje. Ppostora je veliko na tem polju, kot je običajno. Dobili bi ved shramb, spravili bi naše prideleke za slaba časa, uklopno polje tola. Ekspul denarni preostanek bi vložili v zvezno blaginjo, ki bi bila last naš vsak.

To bi bil največji napredek delavca na gospodarskem in zdravstvenem polju.

Pojdimo nazaj v vrste razredno zavednih delavcev. Ako bi vsi ti stopili v vrsto na gospodarsko zadržano polje, bi ozali in seljali, pridelovali bi kruha, krompirja, koruze in vszga kar potrebuje delavec za življenje. Ppostora je veliko na tem polju, kot je običajno. Dobili bi ved shramb, spravili bi naše prideleke za slaba časa, uklopno polje tola. Ekspul denarni preostanek bi vložili v zvezno blaginjo, ki bi bila last naš vsak.

To bi bil največji napredek delavca na gospodarskem in zdravstvenem polju.

S časom bi prišli bolj do znanja, ki je veliko vredno med narodom na tujem.

Zato vam priporočam, organizirajte se, stopimo na gospodarsko, zdravstveno polje. Tam nas čaka boljše bodočnost. — J. Blumel, zvezni blaginjak.

Cleora, Ill. — Prijatelji in prijateljice, ki ste lepo in tiho delovali, da ste nas prestrašili s glasnim "surpraiz" v soboto sveder dne 28. nov. t. l. Svevda, o Cleoru le malokdaj kaj ališimo, ali takrat, ko se kaj priredijo, pa ne kaj izrednega. Podrobnosti ne morem opisati, le to omenim, da si kaj takega še nisem mislil, kar se je zgodilo. S tem priznam, da imamo več prijateljev, kot smo si mislili.

Takšne prireditve so nepopisne ter trdna podlaga, da ostanemo prijatelji za vedno. Omenjenega pomembnega večera bi bil od strahu kmalu iz hlad skočil. S časom sem se pa privadil in potem je še tako prišlo, da sem od veselja jokal, ko sem se spomnil na tak spomin.

Lepa hvala vsem za krasno darilo, katero nama ostane v spominu do sadnjega diha, lepa vam hvala za veselo častitko "Surpraiz, surpraiz!" desetletnici zakonskega stanu. Klidem vam: Živeli! Živjo "surpraiz!"

Vsi, ki ste se udeležili, ne uamerite, ko ste dobili vse v slabem redu, po domače, vse razmetano tako, da ste imeli veliko dela in truda, da ste nekaj v red postavili. Veseno upam, da niste s tem useljeni, ker ste hoteli tako imeti in smo se veselili zabavali do beiga dne. Torej na svidenje kje druge, kjer nas ne pričakujete. Vesela družba ne počiva in ljubi veselje.

S prijateljskim pozdravom vsem.— John in Jennie Kera.

NOV SLOVENSKI TEDNIK V MILWAUKEEU.

Iz Milwaukeeja, Wis., smo prejeli naznanilo, da bo tam prišel izhajati nov slovenski tednik z imenom "Vestnik". V oglašljanju za list pišejo, da bo "Vestnik" za izobrazbo in pouk. Upravnik novega lista je Frank Birmena.

"Delavska Slovenija" se pa istodobno preseli iz Milwaukeeja v Chicago.

Industrijska kriza v Skandinaviji.

Washington. — (F. P.) — Poročila, ki jih je prejel trgovski department, pripovedujejo o narakajoči industrijski depresiji na Danakem, Norveškem in Švedskem. Tovarne zapirajo vrata, mezde padajo in številno brezposelnih raste. Vlade se bavijo z direktno pomožno akcijo.

Rusko plemstvo.

Korsakof, eden izmed ljubincev ruske carice Katarine II., je poklical k sebi knjigotroca: "Nabavite mi knjižnico!" "Pokornost bum izvršil! Vaše povelje. Toda kakšne knjige naj Vam nabavim?" "Kaj se to pravi, bedak! Natančno take, kakor cesarici: zgoraj mašine, spodaj velike!"

Izvor papeštva

(Poglavje iz knjige "The Popes and their Church")

Spisal Joseph McCabe, livni frančiškani in semenični profesor.

(Dalje.)

Nihče ne taji, da kristjanska cerkev nima gotovega števila mučnikov iz onih dni, ko je res bila preganjana, ampak devet desetih lepih povesti, ki so tako popularne v katoliških knjigah — kot povesti o sv. Neži, sv. Ceciliji, sv. Luciji, sv. Katarini, sv. Lovrencu, sv. Juriju, sv. Boštjanu itd. — so pobožne pripovedke, na katerih ni ene trohe resnice. Cejo življenjepisi in eksekucije pravih mučnikov so v mnogih slučajih pretrpane.

Največjo burjo med modernimi učniki glede mučnikov je povzročil dr. Albert Ehrhard, katoliški profesor na dunajski univerzi (Die altchristliche Literatur, 1900). Katoličanu bo vroče, ako prečita njegovo delo. Dr. Ehrhard omenja francosko delo "L'Amphitheatre Flavien", čigar avtor je H. Delehaye, in ga imenuje "važen prispevek h kritiki rimskih dejanj mučnikov, ki z enim mahom pometa med pravilice vse lepe slike mučnikov v rimskem Kolizeju". Profesor Ehrhard dalje citira neki drugi vir in pravi, da vsa skulptura teh mučnikov spada med paganske bajke, katere so rimski pisci potvrdili za mučnike "za sveto vero". Vsi viri, katere naštevata ta katoliški profesor, so en sam mogočni masaker armade mučnikov in svetnikov, s katerimi je cerkev varala nesčetne milijone ljudi 1400 let in vara milijone še danes.

Zgodnja rimska cerkev je bila mala, revna sekta in nič drugega. Imela je nekaj plemenito-

dušnih mučnikov v teku treh ali štirih persekucij (takom 250 let); imela je mnogo pristašev, ki so živeli strogo po veri, še več jih je pa imela, ki so bili kristjani le po imenu. Prvih trideset papežev ni prineslo cerkvi nobene slave. Bili so možje brez posebnega znanja, ki so držali skupaj 20.000 vernikov, dokler niso prišli Konstantinovi zlati časi.

Ko je pa cerkev začela rasti in bogatiti, so izginjali svetniki in se množili grešniki. Papež Liberij je bil izgnan, ker ni hotel podpisati heretične formule. Ko je pa čul, da so njegove "ovčice" postavile protipapeža, je "objel heretično perversnost" (tako piše sv. Jeronim) in začel boj za svoje polne lonce mesa. Med Liberijem in protipapežem Feliksom je nato zavladala ljuta borba. Med kristjani je tekla kri in mnogo je bilo ubitih — najlepša pikantnost rimske cerkve pa je, da je mnogo teh revešev, ki so padli pod roko svojih verskih bratov, pozneje uvrstila med mučenike in svetnike! V imeniku mučnikov in svetih papežev je tudi ime protipapeža Feliksa, ki je umrl naravne smrti v postelji! "Sveti" Feliks je — kakor "mučenik" in "svetnik" Kalist — eden biserov v kroni zgodnje rimske cerkve.

Ko je papež Liberij umrl, se je krvavi boj nadaljeval. Izvoljena sta bila dva papeža, Damas in Ursicin, in nepobitni sodobni viri nam pripovedujejo, da so pristaši Damasa ("svetega" Damasa svedca, dočim so ga njegovi kristjanski nasprotniki imenovali "ščetgalca ženskih ušes") padli z meči in sekirami po pristaših papeža Ursicina. V eni cerkvi, katero so vzeli po obležanju, so pokleli 160 svojih kristjanskih bratov. V enem samem mesecu (oktober, 366) je bilo v Rimu več kristjanskih mu-

čnikov kakor za časa vseh paganskih preganjanj. In zopet je gotovo število umorjenih pristašev protipapeža našlo mesto v seznamu svetih mučnikov!

Vprško pisem sv. Jeronima je je zastoj podcenjevati te dogodke in jih omenjati le "osamljene spopade med nižjimi sloji" kakor delajo katoliški zgodovinarji. Cela kristjanska občina je bila korumpirana. Vsem katoliškim zgodovinarjem so pisma sv. Jeronima dobro znana. Saj citirajo iz njih svetle slike Fabiole, Pavle in drugih takratnih kristjanov — nočejo pa povedati, da je Jeronim opisal malo skupino svojih učencev in učenk kot majhno onso čistosti in veliki puščavski greha. Duhovne in lajke, moške in ženske opisuje kot ogabne, požrešne, nečiste in naravnost paganske ljudi. Svojim učenkam je Jeronim naravnost prepovedal biti eno minuto na samem s kristjanskim duhovnikom. In ko so bili rimski cesarji primorani razveljaviti zapuščine, ki so bile namenjene duhovnom, je Jeronim žalostno priznal, da je pravična kazen za njihovo požrešnost.

Taka je slika pravega rimskega sveta iz omenjene dobe. Papež Damas je bolj kot kateri drugi zahteval podrejenost vseh ostalih škofov. Ampak do tu smo se dotaknili le roba temne zgodovine papeštva.

(Dalje.)

J. Suchy:

Klobasa in ljubezen

V patriarhalnem mestecu blizu stolne Ljubljane je živeła Zmičkova Gabrijelca, ki je našla povsem balončnu, ki ga čez noč v gorki sobi priveže ob stol ter se zjutraj ne more povzpeti

do stropa, vendar pa še v višini najvažnika lebdi nad tlem. Eualila je tudi lilijam na polju, ki jih ne sejejo in ne žanjejo, ki jih pa vendar redi neoečki oče. Zakaj živeła je od vdovine, ki jo je prejela iz blagajne društva "komislonarjev" r. z. z. o., kjer je njen pred nekakimi devetimi leti umrl Jakob bil dolgoletni član predsedništva. In poleg tega je zalivala grobove! Kadar je na žalah odbila tretja ura popoldne, je vzela v roke svojo zelenobojno škropilnico ter se napotila po strmi poti na pokopališče. Tu je imela v oskrbi skoraj 15 rodbinskih grobov, čijih zalivanje je vršila v abonmaju.

In iz njenih pegavih rok je v vročih dnevih čez klinične in roževce lil krotek dežek. Številno izpraznjenih škropilnic je odgovarjalo vaoti določene honorarja. Preko groba Hutaževega Drečeta je izlivala pravcata povodenj, kot bi si hotela pripraviti nožno kopel... dočim pa poleg ležeči pismošona ni baš trpel pod utrgom oblaka... Sicer je pa njena naklonjenost bila vzvišena nad rojstvom staležem in honorarjem.

Pogostokrat je po zadnjem brizgaju govorila "skozi rože, travo in zemljo z mrtvecom v grobu na način, kakor bi, rosič, govorila skozi pritično okno, a hišno oskrbnico. Tako nekako, kot bi akoi kuhinjsko steno klicala svojo gostančino na kavo... ali pa da je žigalo že zadosti vroče...!

"Kaj ti, Klicabirt, kdo bi si mislil, da bo tvoja Marička preko noči postala branjevka... včeraj sem bila pri njej na štantu, pa misliš, da mi je plačala? Še pol leta mi dočuje za zalivanje tvojega groba! Toda vaak te den dve židani flor nogavici strati, to zna... in na tvojem grobu bi lahko rastle gobce, to bi sej bilo vaseno... tej cafuti! Toda prihodnjč vzamem škropilnico ter ž njo tako dolgo bijem v njeno halogasto bubi-fri-zuro, da me bo živ dan pomnila!"

Mrtveci za njo niso bili mrtvi. Oni so bili njeni odjemalci in stari poznanci, in Gabrijelca bi ne zadela kap, čim bi mrtvec iznenada splezal na svoj nagrobnik ter jo opozoril: "Malo več vodke bi mojim nageljčkom pač ne škodovalo, Gabrijelca!"

Sicer je živeła v nevezalovnem duševnem miru tja v en dan. Sedaj je sleherni večer čitala roman: "In ljubezen tiči na vsakem potu..." Gabrijelca ni poznala odvečne ljubezni, čeprav je imela še uric kot cvetoče češpljevo drevo, polno cvetja in jesenskih oblub. Včasih je pri čitanju romana povsem mehalko pogledala skozi okno, kakor bi stikoma s tem morala mimo priti ljubezen. Toda v "Šaj-spohu", ki je tekel tik ulice, so plavale le prazne steklenice, medicinske flašice in vtopljene mačke. In od nekdanjih medenih apominov tudi ni imela prida užitkov. Če je rajniki njen Jakob pozno v noč primahal domov, je stopnišče že vnaprej zadilalo po vinikih duhovih, kakor če bi z vinom preobložen voz zašel v šaganjarno... Jakcu, ki je bil vaju prenosa klavirjev, se je v takih urah ves svet dozdeval lahek kot perje... In kmalu so le teli petrolejka, valjar in kročnik po tleh. Sicer je bil pa sila dober človek. Posebno po procesiji na Telovo, ko je smel držati za drog "neba" ter je do večera dišal po kadilu... V njegovi zadnji uri mu je Gabrijelca še enkrat napolnila kozarček ter mu obljubila, da se bo vseh zakonskih izkušnjav vzdrževala, če bi z njim šlo proti koncu. Na kar je nastal okrog Jakca mrak, v katerem je zgornji konec svojega podzglavnika zamenjal z vrčem, potiskajoč ga v usta — ter je tako vplaval...

Svesta si obljuje, je Gabrijelca odšidob živeła brezžanja — do danes, ko je soince gorko kot razstajen umetni med hitelo preko streh in ulic. Zrak je vibriral vročine, kakor bi se na vsakem koncu na ražnjih pekli voli in klobase.

In Gabrijelca je s svojo škropilnico hitela od groba do groba. Koncem pohoda je prišla zopet do groba svojega Jakca. Sedla je na granitni kamen, izvlekla iz pompadurke klobaso ter počela lupiti.

Tedaj pa je šel mimo grobar Mihec. Pred seboj je na paličino lunico nabadal papirne odmetke ter jih metal preko žalujk čez zidovje... Kot nepravilno stav-

ljen vzklicaj, ki je v večni nevarnosti, da se vaak trenotek zradira!

Mihec je ravno premišljal, da li bi se moral zopet briti, ko mu pod nosom radiši klobasa. Gabrijelca je tedaj sedela ravno pred njegovimi nogami. Od razmotrivanja se je sedaj opel na predočbo britve in že si je v duhu odrezal kos Gabrijelčine klobase, čije črevo je izobesila v vsejve žalujka, da je zgledalo kot okrasek božičnega drevesa.

Mihec je imel doma angora mačka, za katerega je nabiral klobasne odpadke, ki jih je uvezaval v svoj robec ter jih zvečer mačku navezal na rep.

"Šlišite, Gabrijelca, ali boste kožo tudi pojedla?" jo je ogovoril.

"Ne, to že lahko imate... pustila sem na koži celo malo klobase..." In globoko milosrđe je mahoma preplovilo obirno prostornost njene notranjosti. Dala mu je še več.

In Mihec se je v tej milosti vidno tajal. Ves njegov uradni nimbus je od njega zdrčal kakor ledenik v dolino. Spomlad je zrla iz njegovih zenic, ki so zgubile svojo sličnost z biljardnimi krogi in se nakitile z bleakom električnih žarnic, z leskom zlatih svetilk na sledalščinskih galerijah. Obesil je svojo uradno čepico nad Jakčevo bronajrno votvino tablico.

Gabrijelca je videla le še, da je naslov njenega romana zasijal kot svetloplana reklama... "In ljubezen tiči na vseh potih..." Vse okrog nje je bilo tapetirano s poševno nalepljenimi znakami... Le Mihečeve mustaše so še segale v njeno obzorje. Igrala se je z njim kakor z dresiranim alepovožem. In Mihec je odšel po vino.

Zdavno je že noč prevlekla nebo a črnim kitajskim tušem, ko je Gabrijelca z grobarjem Mihecem še vedno sedela na Jakčevem granitnem spomeniku ter — pila.

Mihec je vrč postavil sredi groba, raz katerega se je svetilka lili steklena obla na vrtu. Na straneh vrča je teklo nekaj kapičic nizdol... In cizele so akoni zemljo.

Tedaj je tlesnil vašen poljub skozi noč. In pokopališčno zidovje je postalo stena blazinjaka...

Nakrat pa je odakočila gomila kakor pokrov akirnje zaveze, in Jakob Zmiček se je vzpel nad zemljo...

"A tako tedaj?" so bile njegove prve besede, ki so svenele donbe, kakor bi prihajal iz notranjosti praznega stanovanja...

Ko je Gabrijelca videla in silkala svojega Jakca v njemu nekaj tako običajni štimungi, se je v njeni zavesti zdajci pojavil velik pretrg. Pozabila je v tem trenutku celo na njegovo smrt in sploh na vse, kar je bilo vmes.

Njegov bobneči glas ji je predečil slike ene ure, ko je svoj zadnji kročnik s palačinkami vrd vrzel ob tla.

"Ježeš, ti norec ti! Kaj pa imaš zopet? Ali ti naj zopet napravim palačinke, da jih pomečeš v kot? Ha?"

"Glej jo no, ti bi rada začela s palačinkami...! Povem ti pa takoj, da nisem prišel radi palačink sem, marveč radi tebe..."

"Krvavata ti vial zopet posevno — za božjo voljo — in ovratnik je tudi umazan...!"

"Gabrijelca, kako prideš ti do tega človeka tukaj...?"

"Seznanila sva se pri klobasnih odpadkih," je odgovorila s

sigurnostjo, kakor bi šlo za pianik.

"Kdo bi si to mislil, da bi ti...!"

"Sedaj pa kar molči. Ali hočeš morebiti vprašati, kdo bil o tebi slutil, kar so mi zneje povedali, recimo, o tibi Barbki...!"

Pri besedi Barbka se je Jakob skoraj za čevljev globoko pogrnil v zemljo ter je komaj vzgled izustiti besede:

"In ti s takim vzklicajem!"

Mihec je ta naziv ulovil a komcem svojega službenega jopi radi česar je nastala žalitev radne osebe, zvelkel je izpod piča papirnate manšete, a njih zabeležil besedo "vzklicatelj od Jakca zahteval legitimacijo. Toda Jakob, ki je v svoji jopiču nosil zgolj izvod štatuta društva "komislonarjev", molče pokazal na svoj nadgrobni nadpis.

"Ne boš", je odvrnil užalje Mihec, "nagrobni nadpis ni dostna legitimacija! In sploh niste prepričali proti uradni sebi, marveč tudi proti služnim predpisom, ki zahtevajo, imetniki zaporednih grobov smejo prestopiti prostora, ki jim je odkazala pokopališčna prava in da brez pravega vzročnikar ne smejo zapustiti pisane jim globine 180 cm! K s menoj, da vas vpišem v kazniko listo!"

Ker pa je Zmičkov Jakob v svojem življenju že tolikrat listah in v kazenskih registri je hotel sedaj vendar že im enkrat svoj mir...

Rajši je legel v grob, nego pride na listo. Na mah je izgr v globini.

In tako je prišlo: devet mesecev pozneje sta Gabrijelca Mihec v ekstrasobi pri "Neškim očetu" praznovala svoj ročni dan in obenem krst. In v teden je Mihečv maček žri epadke klobas, ki so preostali poročne mize... Zakaj — ljubezen tiči na vseh poti...!

NAROČITE SI KNJIGO "Ameriški Slovenci"

Proti bolečinam

v hrbtu, straneh, kolkih in v prsih, na otekline in krče rabite

Severa's Gothardol.

Hišni liniment za mazanje zunaj ki hitro prežene revmatične in nevralgicne bolečine.

Čena 50 in 60 centov. Zahtevajte najprej pri lekarju.

DA SKUHAŠ DOBRO VO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, slad in vse druga potrebščine. Poskus in se prepričajte, da je doma pri kuhani vedno le najboljši in najnežji.

Groceries, sladničarjem in v daljane železine dame primeren pust pri večjih naročilih. Pišite informacijah na:

FRANK OGLAR, 6461 Superior Avenue, Cleveland.

Nove prave Victor božične gramofonske plošče

- 75c 7548 Svea noč, Madona naša.
75c 7549 Madona, šiške Kristjana.
75c 7550 Karja, I. tenor C. Revelli, 2. tenor Iv. Potokar, 1. bas J. Korbar, 2. bas Iv.
75c 7551 Kdo je bil pri Ruzički?
75c 7552 Škofija in vnanost. Za smeh, Danilova, harmonika in druzi.
75c 7553 Svea noč, polka.
75c 7554 Krogelj, valček. Stahlova polka. (12 del. čena 25.25.)
75c 7555 Sirova.
75c 7556 Sirova.
75c 7557 Sirova.
75c 7558 Sirova.
75c 7559 Sirova.
75c 7560 Sirova.
75c 7561 Sirova.
75c 7562 Sirova.
75c 7563 Sirova.
75c 7564 Sirova.
75c 7565 Sirova.
75c 7566 Sirova.
75c 7567 Sirova.
75c 7568 Sirova.
75c 7569 Sirova.
75c 7570 Sirova.

IVAN PAJK, Upravnik in Victor Dealer, 24 Main Street, Cosmopolis, Pa.

TEHTNICA

Juš Konak (Dalje.)

9.

Veliki voz je zapeljal čez vzbočeni klanec in baš je obrnil navzdol, da iznova premeri svojo večno pot, ko je stopal obločeni mož previdno po temnih tovarniških dvoranah in sejal iz nevidnega sita rdeče, žareče proso. Kamorkoli so padla semena, nikjer niso našla zemlje in trepetala so na trdih tleh.

Nočni sejalec je posejal, zaklenil poslopje in odšel.

Brajda pa je sedel pri oknu, sklenivši, da počaka jutranje napovedi. Zaspati ni mogel, ker je gorel od razburjenja in pričakovanja. V tliniku in senčih so brnelo strune razbolelih živcev, skozi okna je uhajal trepetajoči pogled.

Toda niti sence pokoja ni bilo k njemu v vas; sredi tihobe so glasno vrele njegove misli: "Prihajati vidim Škrinjjarja in morda še koga za njim. Beseda pa je izprožena. Tovar na je naša last. Nočem jim biti le za jeroba, popeljem jih do zmage, do poslednje ure."

Dirjajoče misli, črni vranci iz bajk, so prevzile že milje in bodočnost, da so pekalje njegove telesne sile pred daljavami, v katerih je zri duh prosto ljudstvo in sebe na čelu. Nad razvalinami prevzema tovarno in vroče pesti podpisujejo plamo. "Če nam ne zapijejo v dediščino ti zlobni starci vsega svojega bremena in prekletstva, tedaj se izpolnijo besede Janezove." In izpraševala se je tenka vest: "Brajda, stopi iz sebe in preglej se od nog do glave, če si ti tisti mož, s črnimi mačehami v očeh, razpaljenih od večne ljubezni? Boš odrešil duše osata in plevla njih dediščine?"

Po temni sobi je meril neizprosna pota.

"Naj se zgodi! Ko se zapro bukve mrtvih, bodo živi brali iz bukev razodetja; same od sebe se jim popišejo. Ne boš se, Brajda, v udarček kaljena pest ne pozna laži, ki je le izrodek udobnega naslanjača. Gospodarij sveta, ki prodajate duše že v maternem telesu, na tej zemlji ne najdete pokoja! Ni se še ohladila in v varnih gnezdih vre lava človeških duš, da brizgne nekod pod nebo in jih kamena, kdor je kriv!"

"Kdo ve, koliko skritih laži še ni izrekel Zakljev jezik. Prav je bilo!" je pomislil za kratak hip, počivajoč v svojih vrtoglavih vrtincih.

Oglasilo se je sredi tišine, kakor bi pozvaljalo k jutranjici. Že so se vzbočile prsi, da se nasrkajo rose. A zvon je zategoval žalostno in trdo, kakor bi se ne drznil nasmejati, ampak gročji pesem globoko v bakrenem loncu.

"To ni pesem jutra!" Stopil je korak nazaj in miril prekipevajoče arce.

Zvon prosil, zamolklo grmi, pred seboj gleda strahove, črne in strašne prikazni.

"Za boga! Pa vendar ni..."

Zvon trepetal. Boječe utriplje, pojema mu beseda in potaplja se v razburkanem breznu toli, se nosi poslednja prošnja: "Moli, moli!"

Tisti hip je preklopela krvava tekočina žareče lave iz svojega kotla in se prelila čez nebo in zemljo. Sredi sobe se je Brajda z dvignjenimi rokami zgrudil na tla. Bledo obliže je v

mrtvaškem strahu strmelo v prihajajoči ogenj. V pčnkih kapičicah, ljoičih mu čez obraz, je lesketala zbesnela plamenica in šepetaje je vil roke k hčbu: "Kriv, kriv."

Pred hišo stopivši, jo je zagledal. Ognj je bruhal iz vseh oken, valeč težke oblake dima proti nebu, da se je vse bolj zastrupljalo ozračje, v katerem je živina boječe tulila. Poslopje je ječalo, obupno so prasketala stekla, se topila in v brezmejni muki so mu kapale velike solze po začrnelem zidovju. Drevesa so vija svoje veje, da se izrujejo iz zemlje smrti. V razsvetljenem zvoniku je ura odvijala poslednje minute in trdovratno, uporno, da je bobnela zemlja pod njo, je pričela tovarna poginjati.

Njene krvave oči so prosile pod hrib na pomagaj; možje, žene in otroci so vreli iz razsvetljenih hišic.

Zvon je ugasnil in sikajoči plamen je razsvetljeval travnik, steza in pota.

Mrtvaške tice so se dvignile iz zatilaj in plule nad tovarno in zgrinjajočo se množico, ki jo je obhajala groza, ko jih je gledala v jatah padati in izginjati v plamenih.

Rušeča se streha je potresala pod nogami se zibajočo zemljo. Pršeli so tisoči švigajočih isker, da jih oko ni razločilo od zvezd.

Prekrižale so se ženske in zajčale. Možje so odstopili, obupno zrl v plamene, omamljeni od neizprosne pogina.

Glas božjastnika se je začul. V kolobarjih se je opotekal proti ognju in kričal: "Jezus, Satanas je prišel na zemljo, udaril s svojim repom po nas in nas poberačil." Spaçne ustnice so krčevito sikale pene in omahlil je v ogenj.

Besede njegove pa so se v nemi grozi obesale od ust na usta: "Satanas je udaril s svojim repom!"

Poslednji ostanki strehe so zdrčali v naročje zemlje, vzbesnelo je v kotlu in pohlepni jeziki so lizali začrnele zidove.

Božjast je zvil množico v črne kolobarje in rjuli so temni valovi, preklinjale stisnjene pesti.

"Povej, Zakelj, kdo je zažgal?"

Od vseh strani so ga stisnili, prešli v svojih krogih, da je hreščalo, kakor bi se vedno iznova odpirali grobovi in šklepetale vroče kosti.

"Govori, kdo je zažgal naš krüh, našo last, kdo je popalil naše žulje?—V tem ognju, ti prekleti, gori naša zemlja.—Kdo se še uamili beračev?—Ta ogenj je posušil mleko doječih mater!"

Tisti hip se je pojavil Brajda, zamazan, počnel, razmršen, krvavoredeč v svitu plamenov iz tovarne, kjer je pokušal rešiti poslednje. Goreče zvezde so mu deževale na glavo.

Zakelj je vztrepetal pred pekocimi pogledi, katere je ozri nad seboj. Pokazala je njegova roka: "Ta je zažgal!"

In še enkrat je ponovil z iztegnjenim prstom: "Zažgal, ker mu nisem plačal njegovih strojev. Prekleti!"

Delavci so odstopili za korak, v poslednjih vrstah med starci je zavreščalo: "Ubijte ga, kdor je zažgal!"

Sfrčalo je, kar so imeli pri rokah. Kri je kapala v curkih po čelu padajočega Brajde.

"Jezus, ubili so ga! Pobijte še nas!"

Iz okna Zakljeve hiše je obupen vrisk stisnil v temo.

(Dalje prihodnj.)